

ז' בניסן תשפ"ג, 29.3.2023

גיליון מס' 839

פרשת צו, שבת הגדול

איסור חמץ באכילת המנחה ובפסח

מאת רמי ינאי, ראש צורים

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצו [כאן](#)

בפרשת השבוע, פרשת צו, חוזרת התורה על דיני הקורבנות, שאותם למדנו כבר בפרשת ויקרא. אחד הדברים שמתחדשים בפרשת צו הוא דיני אכילת הקורבנות. בפרשת ויקרא התורה איננה אומרת, מה ייעשה בבשר השלמים, החטאת והאשם, שמהם מקטירים (= שורפים) על המזבח רק חלק מהחלקים הפנימיים (= אימורים), והתורה משלימה זאת בפרשת צו. מעניין לראות, שגם לגבי קורבן עולה, שכל בשרו נשרף על המזבח, נוקטת התורה לשון אכילה: **אֲשֶׁר תֹאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ** (ו', ג).

לדבר זה יש יוצא מן הכלל אחד - קורבן המנחה, שאכילתה נזכרת פעמיים כבר בפרשת ויקרא **וְהִנּוֹתָרְתָּ מִן הַמִּנְחָה לְאֹהֶל וּלְבֵנָיו** (ב', ג, י). ננסה לברר, מהו ההבדל בין אכילת המנחה לאכילת שאר הקורבנות, הבדל שבגללו נזכרת אכילת המנחה כבר בפרשת ויקרא.

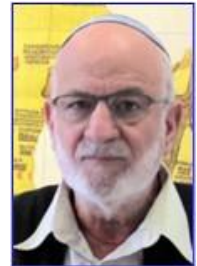
הפסוק שמדבר על אכילת המנחה מסתיים במילים: **קֹדֶשׁ קִדְשִׁים מְאֹדֵי ה'**, שמרמזות על כך, שהמנחה כולה 'שייכת' למזבח, והייתה אמורה להישרף כולה כעולה, והכוהנים זוכים בה מן האש - **מְאֹדֵי ה'**. דבר זה מסביר דין נוסף שמייוחד למנחה. מנחה שמביא כוהן, נשרפת כולה על המזבח: **וְכָל מִנְחַת פֶּהֶן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכַל** (ו', טז). הכוהן אינו מקבל את המנחה, כי בעלים אינם אוכלים מן המנחה, ולכן נשארת המנחה בדינה המקורי – כולה שייכת למזבח.

ביאור זה מסביר לנו ייחוד נוסף בדיני המנחה. בשאר הקורבנות הנאכלים אין בתורה הנחיות על אופן ההכנה של הבשר לאכילה, אך שונה הדבר באכילת המנחה, שעליה מצווה התורה: **מִצּוֹת תֹּאכַל בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ, בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ. לֹא תֹאֲפֶה חֶמֶץ, חֶלְקִים נִתְתִּי אֹתָהּ מְאֹדֵי** (ו', ט-י) – אסור לכוהנים להחמיץ את שיירי המנחה. אנו יודעים שהמזבח לא 'אוהב' חמץ, שהרי כבר בפרשת ויקרא למדנו: **כִּי כָל שֶׂאֵר וְכָל דְּבֵשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לָהּ** (ב', יא), אך כאן מדובר על מה שאיננו מגיע למזבח, וייאכל על ידי הכוהנים, אז מדוע קיימת ההגבלה? והתשובה: שיירי המנחה ניתנים לכוהנים **מְאֹדֵי ה'**, אכילת הכוהנים מחליפה את אכילת המזבח, ועל כן הדינים הנוהגים במזבח, נוהגים גם באכילת הכוהנים, ואיסור חמץ שנוהג ב'אכילת' המזבח, נוהג גם באכילת הכוהנים.

עניין זה נוגע גם לקורבן הפסח במצרים. אבותינו במצרים לא בנו מזבח כדי להקריב עליו את קורבן הפסח, אלא הפכו את בתיהם למזבח, בנתינת הדם על פתחי הבתים, וכך, כשהם יושבים ספונים בתוך הבית-המזבח, הם ניצלו ממכת בכורות, שהרי המזבח הוא טריטוריה אלוקית, שהיושב בה מופקע מסביבתו. זאת אולי הסיבה שבגללה יש לבער את החמץ מן הבית, שהרי המזבח איננו 'אוהב' חמץ בתחומו. קורבן הפסח שעליו נצטוונו לדורות, נועד לשחזר את המעמד ההוא. אומנם איננו מקריבים את הפסח בבתים, אלא בירושלים, אבל באכילת הבשר שנעשית בחבורה אחת ובבית אחד, יש משהו מן המעמד ההוא.

יוצא אפוא, שיש משותף לשני הדינים, בשניהם המזבח 'מתרחב' אל מחוץ לתחומו המוגדר. באכילת המנחה 'מרחיב' המזבח את תחומו אל מקום אכילת הכהנים, ובקורבן הפסח 'מייצר' האדם מרחב של מזבח בביתו. מסתבר, שהמזבח איננו סגור וחתום במקדש, והוא תובע מאיתנו לקדש את חיינו גם מחוץ לגבולותיו המוגדרים. להימצאות המשכן בתוך המחנה אמורה להיות השפעה לא רק על מי שבא לתחומו, אלא גם על אלה שמרוחקים ממנו, ועליהם לקדש את חייהם.

עמרם (רמי) ינאי, תושב ראש צורים, נשוי לידידה עם שלם, מורה בגימלאות. לימד תנ"ך וחינוך במכללת הרצוג וריכז במשך שנים רבות את ימי העיון בתנ"ך.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6> תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il